

PROPOZYCJE „ETHOSU”

Jan Paweł II, *Pielgrzymki do Ojczyzny 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997. Przemówienia i homilie*, red. J. Poniewierski, Kraków 1997, ss. 1024, Wydawnictwo Znak.

Wszystkie przemówienia i homilie Papieża, wygłoszone podczas jego pielgrzymek do Ojczyzny, zebrane w jednym tomie. Wielka narodowa katecheza, a zarazem lekcja polskiej kultury, historii i patriotyzmu. Od samego początku pontyfikatu Papież-Polak wiele razy mówił o tym, że wszystko, co wiąże się z pomyślnością bądź dramatem Polski i Polaków, zawsze jest i będzie mu bliskie. Czytając zebrane w jednej książce jego homilie, przemówienia i orędzia skierowane do nas, Polaków, tutaj na polskiej ziemi, możemy się jeszcze raz przekonać, iż Jan Paweł II przez cały ten czas nie tylko żyje sprawami Polski i Kościoła w Polsce, ale również bardzo głęboko je rozumie. Możemy też jeszcze raz uświadomić sobie skalę zmian, jakie dokonały się w naszej Ojczyźnie i naszej części Europy w ciągu obecnego pontyfikatu – do czego papieskie pielgrzymki w istotny sposób się przyczyniły. Wystarczy przeczytać homilię wygłoszoną w Gnieźnie 3 czerwca 1979 roku, w której Papież-Słowianin „wołaniem wielkim” przypomniał istnienie i dziedzictwo zapomnianych narodów Europy Środkowowschodniej, prosząc zarazem o nowe Zesłanie Ducha Świętego w tej części kontynentu, a następnie przevertować kilkaset stron, by zatrzymać się przy homilii wygłoszonej również w Gnieźnie, dokładnie osiemnaście lat później, 3 czerwca 1997 roku, podczas której Papież witał prezydentów państw sąsiedzkich reprezentujących te właśnie do niedawna zapomniane lub lekceważone narody. Z pewnością uważna lektura tej publikacji pomoże czytelnikowi odczytać i uświadomić sobie wiele takich, jak wyżej przytoczony, polskich „znaków czasu”.

Książka stanowi zwieńczenie serii tomów przygotowanych ostatnio przez Wydawnictwo Znak, serii prezentującej wybór najważniejszych dokumentów obecnego pontyfikatu: *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II, Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II, Listy pasterskie Ojca Świętego Jana Pawła II, Przemówienia i homilie Ojca Świętego Jana Pawła II.*

C.R.

Jan Paweł II poza cenzurą PRL. Bibliografia 1976-1989, oprac. A. Sitarska i S. Skwirowska, Rzym 1996, ss. 532, 8 fot.

Publikacja jest dopełnieniem trzypięciotomowej pracy *Jan Paweł II: bibliografia polska*, rejestrującej oficjalne publikacje związane z Papieżem. Nie stanowi kompletnej rejestracji druków, ale obszerny wybór sporządzony z 430 tytułów prasy podziemnej, a więc ukazującej się nielegalnie w okresie PRL. Ta niekompletność została spowodowana brakiem dostępu do wielu wydawnictw podziemnych. Starano się jednak tak dobrać reprezentację czasopism, aby objąć wszystkie tytuły o zasięgu ogólnokrajowym możliwie wszystkich regionów Polski i środowisk aktywnych w ruchu niepodległościowym. Materiał został uporządkowany w części podmiotowej i przedmiotowej.

W części podmiotowej bibliografia uwzględnia teksty filozoficzno-teologiczne Karola Wojtyły, jego poezje i dramaty, teksty papieskie, adhortacje, encykliki, listy apostolskie, orędzia, homilie i przemówienia. Odzwierciedla charakterystyczny rozkład tematyczny oraz stopień zainteresowań niezależnego ruchu wydawniczego tekstami kard. Karola Wojtyły, a później Ojca Świętego. W części przedmiotowej bibliografia eksponuje recepcję tekstów papieskich oraz wydarzeń związanych z pontyfikatem. Odczytać z nich można jego wpływ na położenie Kościoła w Polsce, znaczenie papieskich pielgrzymek, wzrost liczby publikacji o tematyce religijnej. Uwzględniono nie tylko wątki bezpośrednio dotyczące Jana Pawła II, ale zaakcentowano też pewne właściwości piśmiennictwa „drugiego obiegu”, stanowiące owoc nauczania Papieża-Polaka.

W bibliografii uwzględniono również „fałszywki” podrzucone przez PRLowski aparat propagandy antykościelnej. Ponadto wprowadzono sigle z sygnaturami bibliotek, w których znajdują się rejestrowane pozycje, uznano bowiem, że trud poszukiwania wydawnictw niezależnych nie powinien być udziałem przyszłych użytkowników bibliografii. Bibliografia zawiera indeks autorów i współpracowników, tytułów i incipitów tekstów Jana Pawła II oraz indeks przedmiotowy.

Wszelkie uwagi, poprawki i uzupełnienia, które mogą udoskonalić następne wydania bibliografii, można nadsyłać do Ośrodka Dokumentacji Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie (via Cassia 1200).

M.J.

„*Centesimus annus*”. *Tekst i komentarze*, red. ks. F. Kampka, C. Ritter, Lublin 1998, seria: Jan Paweł II naucza, Redakcja Wydawnictw KUL*.

Jan Paweł II w encyklice *Centesimus annus*, ogłoszonej z okazji setnej rocznicy wydania *Rerum novarum* Leona XIII, określił tamten dokument jako prawdziwie proroczy. Zdziwiająco trafna okazała się w encyklice Leona XIII diagnoza (czy raczej wówczas jeszcze prognoza) komunizmu. *Centesimus annus* w swej części retrospektywnej stanowi podsumowanie skutków komunizmu w Europie Środkowowschodniej, polegające w dużej mierze na przywołaniu argumentacji Leona XIII. Jednak *Centesimus annus* to przede wszystkim wielki projekt na przyszłość. Po upływie ponad sześciu lat od ogłoszenia encykliki przekonujemy się, że zawarta w niej propozycja zasad, na których można zbudować prawdziwie wolne społeczeństwo i państwo, nie straciła nic ze swej aktualności. Przeciwnie, bieg wydarzeń – nieraz dramatyczny – potwierdza słuszność papieskich wskazań.

Zawarte w tym tomie komentarze obejmują tematycznie wszystkie wątki obecne w encyklice. Wymieńmy tylko niektóre: antropologia i etyka (A. Szostek); wolne społeczeństwo i demokratyczne państwo prawa (G. Weigel, M. Zięba, H. Suchocka); społeczny sens ludzkiej pracy i polityka społeczna państwa (J. Krucina, A. Dylus); znaczenie gospodarki rynkowej (m.in. A. Rauscher, A. Losinger, T. Gruszecki); konsumizm, ekologia, kultura (F. Kampka, J. Mariański, L. Dyczewski); perspektywy zjednoczonej Europy (R. Buttiglione, J. Merecki); metodologiczne problemy katolickiej nauki społecznej w świetle encykliki (H. Juros). Bogactwo tematyczne oraz kompetencje autorów powodują, iż książkę można śmiało potraktować jako rodzaj przewodnika po najważniejszych obecnie zagadnieniach katolickiej nauki społecznej.

Jeden ze współautorów książki, G. Weigel, pisze w swym tekście, że encykliki *Centesimus annus*, *Veritatis splendor* i *Evangelium vitae* dają filozoficzne, teologiczne i etyczne kryteria prawomocnego ustroju demokratycznego państwa, stwarzając teoretyczne podstawy do przezwyciężenia kryzysu współczesnej demokracji. W serii „Jan Paweł II naucza” ukazały się już komentarze do dwóch z wymienionych wyżej encyklik. Prezentowany tom zamyka ów tryptyk.

C.R.

* Kolportaż publikacji Redakcji Wydawnictw KUL: ul. Konstantynów 1, 20-708 Lublin, tel. (0-81) 525-71-66.

Wolność we współczesnej kulturze. Materiały V Światowego Kongresu Filozofii Chrześcijańskiej, KUL- Lublin, 20-25 sierpnia 1996, red. Z. J. Zdybicka, J. Herbut, A. Maryniarczyk, A. Łyskawska, N. Szutta, Lublin 1997, s. 798, Redakcja Wydawnictw KUL.

Prezentowany tom jest obszerną monografią dotyczącą zagadnienia wolności w jego wielorakich wymiarach. Zawarte w nim teksty obejmują zarówno teoretyczną analizę natury ludzkiej wolności (podejmowaną z punktu widzenia różnych kierunków filozoficznych), jak również praktyczne odniesienia do aktualnych problemów moralnych, społecznych i politycznych.

V światowy Kongres Filozofii Chrześcijańskiej zgromadził ponad trzysta osób z trzydziestu krajów. Wygłoszono na nim osiemnaście odczytów plenarnych oraz ponad sto pięćdziesiąt odczytów w grupach tematycznych. Dotyczyły one następujących zagadnień: dawne i współczesne koncepcje wolności; problemy związane z wolnością; wolność – moralność – prawo; wolność – społeczeństwo – polityka; wolność – nauka; wolność – kultura – wychowanie; wolność – religia. Prezentowany tom zawiera teksty wykładów plenarnych (ich autorami są: M. A. Krąpiec, P. van Inwagen, B. Mondin, G. Reale, R. Buttiglione, H. De Dijn, J. Seifert, M. Schooyans, T. Styczeń, V. Possenti, G. Cottier, G. F. McLean, L. Kraft, A. Rauscher, J. Ladrière, J. A. Ibañez-Martin) oraz wykładów sekcyjnych wygłoszonych w języku polskim (teksty wygłoszone w językach obcych zostaną wydane w osobnym tomie).

J.M.

O świętej Jadwidze Królowej mówią..., Kraków 1997, ss. 400, Wydawnictwo „Czuwajmy“.

Książka jest zbiorem wypowiedzi o pierwszej Świętej kanonizowanej przez Jana Pawła II na ziemi polskiej (wybranego Namiestnikiem Chrystusowym w dzień koronacji Królowej Jadwigi). Postawa i działalność Królowej znalazła uznanie już u współczesnego jej papieża Bonifacego IX, a znający ją osobiście prymas Wojciech Jastrzębiec ustanowił komisję do badania jej życia, cnót i cudów celem jej kanonizacji. Od tamtego czasu czynione były zabiegi o wyniesienie jej do chwały ołtarzy. Podejmowali je między innymi: bp Józef Sebastian Pelczar, bp Jerzy Matulewicz, bł. Urszula Ledóchowska, a także kard. Karol Wojtyła i kard. Franciszek Macharski.

Wszechstronna działalność społeczna i charytatywna Królowej oraz jej głębokie zaangażowanie na rzecz kultury i nauki zapewniły jej wdzięczność szerokich kręgów społeczeństwa i środowiska uniwersyteckiego. Jej kult był zawsze żywy nie tylko w Polsce, ale także między innymi we Francji i w Austrii.

Zebrane w książce świadectwa, pochodzące głównie z XX wieku, ukazują wielkość Świętej i wielkość dokonanych przez nią dzieł o znaczeniu uniwer-

salnym. W wypowiedziach tych św. Jadwiga jawi się jako władczyni prezentująca postawę autentycznego humanizmu chrześcijańskiego i patronka jednoczącej się Europy. Jednocześnie wskazują one wartości, które ukształtowały jej osobowość i bez których także nasz kontynent nie może zachować swej tożsamości. Świadczenia zgromadzone w antologii pochodzą z materiałów zgromadzonych przez Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie oraz Postulację.

M.J.